SCA Wood Magazin

2/2026

RUM FÖR FYRA GENERATIONER

CONTORTA GÖR ENTRÉ

FÖNSTER MOT FRAMTIDEN

Här börjar framtidstron

På Handelshögskolan utbildas morgondagens ledare i mer än ekonomi. Rektor Lars Strannegård vill rusta studenterna med bildning, omdöme och öppna sinnen – och ser deras vilja att förändra som ett starkt skäl att tro på framtiden.

SCA Wood Magazine

2/2026

22 HAVET, SOLEN OCH NATUREN
Det moderna trähuset vid Hälsinglands kust är rotat i sin omgivning. .

Möt Lars Strannegård, rektor för Handelshögskolan i Stockholm och en stark röst för bildning och framtidstro.

Här har familjen samlats sedan 1938. Nu ger det nya trä-huset plats för fyra generationer.

Strategen Magnus Bergendahl är strukturerat nyfiken på framtiden.

De svenska träslagen gran och tall har fått tillökning: contorta.

6 HUSDRÖMMEN VID HAVET
En husdröm med morfar blev ett boende i trä för fyra generationer.

14 FRÅN UTBILDNING TILL BILDNING
Konst och kultur rustar Handels studenter för det okända.

22 TRÄHUSET SOM ÖPPNAR FÖR SOLEN
Arkitekten Martin Wulff lät platsens förutsättningar styra.

28 BYGGER VIDARE PÅ SKOGENS VÄRDE
Familjekoncernen Lindbäcks har vuxit i motvind – med trä som grund.

32 VISAR POTENTIALEN FÖR CONTORTA
Branschorganisationen Svenskt trä sprider kunskap om contorta.

34 TRALL VID DEN ALPINA TUNDRAN
Trädäck med utseende och funktion för fjällvärlden.

38 "OMFAMNA I STÄLLET FÖR ATT STÅNGAS"
Magnus Bergendahl, framtidsstrateg på Kairos Future, visar vägen.

42 MER AV TRÄDET TAS TILL VARA
Hos Gelfa ger exaktkapning bortsorterat virke nya användningsområden.

SCA Wood Magazine

2/2026

ANSVARIG UTGIVARE
Vanessa Pihlström

CHEFREDAKTÖR
Håkan Norberg

PRODUKTION
Frosting kommunikationsbyrå

OMSLAGSFOTO
Johan Marklund

ÖVERSÄTTNING
Semantix

TRYCK
Stibo Complete, Katrineholm

PAPPER
Omslag: Munken Polar, 200 g
Inlaga: Munken Polar, 120 g

KONTAKT
SCA Wood
Skepparplatsen 1
851 88 Sundsvall

060-19 30 00
sca.com/sv/traprodukter

PRENUMERATION
woodinfo@sca.com

SCA Wood Magazine trycks på FSC™-certifierat papper (FSC™ C012075). Produktionen strävar efter minsta möjliga miljöpåverkan och förordar ansvarsfullt skogsbruk.

Om du inte längre vill prenumerera på SCA Wood Magazine, kontakta scawoodmagazine@sca.com så avslutar vi omgående hanteringen av dina personuppgifter kopplade till denna prenumeration.

Fin-fin attityd inför en osäker framtid

DET ÄR SVÅRT ATT TALA om framtiden i dag utan att också tala om osäkerhet. Horisonten är suddigare än på länge.

Konflikter, handelspolitiska utspel, energipriser och en fortsatt svag byggmarknad påverkar efterfrågan på sågade trävaror. Samtidigt pågår en stundtals polariserad diskussion om skogen och hur ett aktivt skogsbruk ska förenas med biologisk mångfald och andra värden.

Ur ett klimatperspektiv talar mycket för en större andel flerbostadshus och andra större byggnader i trä i framtiden. Men förändringen går inte av sig själv. Byggbranschen har starka traditioner och många stora aktörer har under lång tid byggt upp egna system och produktionsresurser kring stål och betong.

I det här numret möter du Handelshögskolans rektor Lars Strannegård, som talar om vad framtidens ledare behöver kunna i en tid av snabba förändringar. Fakta och analys är grunden, men strax därefter nämner han omdöme, empati och förmågan att hantera osäkerhet. Strannegård varnar för tvärsäkerhet och betonar vikten av att kunna ta in olika perspektiv innan man fattar beslut. Samtidigt är hans budskap hoppfullt och det tycker jag om, inte minst i en tid präglad av så stor osäkerhet.

Framtidsstrategen Magnus Bergendahl konstaterar på annan plats i magasinet att poängen inte är att gissa rätt om framtiden, utan att bli svåröverraskad. Vi behöver kunna förhålla oss till flera möjliga utvecklingar samtidigt, utan att tappa bort det långsiktiga perspektivet.

En sak som jag personligen är väldigt glad över är att vi hittills under året har haft väldigt få olyckor i vår verksamhet på SCA. Vårt Zero-arbete har ett tydligt mål: ingen ska skada sig på jobbet. När arbetet ger resultat är det viktigt att uppmärksamma det och fira våra framsteg.

Jag och en kollega på Tunadals sågverk har lagt oss till med vanan att alltid svara samma sak när någon av oss frågar hur det är:

– Fin-fint!

Det är sagt med glimten i ögat, men även när horisonten är lite suddig finns det anledning att se det som faktiskt går åt rätt håll. Det är en hel del som är fin-fint också.

Trevlig läsning!

JERRY LARSSON
AFFÄRSOMRÅDESCHEF, SCA WOOD

TRÄBYGGNAD VISAR VÄGEN FÖR FRAMTIDENS ENERGI

NÄR ACE POWERHOUSE står klart på Campus Skellefteå 2027 blir det en av norra Sveriges mest ambitiösa träbyggnader. Det sju våningar höga huset uppförs med trästomme och blir hem för Arctic Center of Energy (ACE), där forskning, utbildning och innovation inom elektrifiering ska samlas.

Trä är det bärande materialet i projektet. Omkring 3 000 kubikmeter trä från regionala producenter används i konstruktionen, samtidigt som huset certifieras enligt Miljöbyggnad Guld 4.0 och NollCO2. Projektet har dessutom utsetts till Årets Miljöbyggnad 2025 av Sweden Green Building Council.

Byggnaden är ritad av Link Arkitektur, där träbyggande och återbruk har varit vägledande genom hela gestaltningen. Det märks bland annat i hur delar av utformningen har anpassats för att ta till vara material från det gamla lasarettet i Skellefteå. Ett trappräcke från 1915, dörrar, fönster och kalksten får nytt liv i huset, som också blir en test- och lärmiljö för forskning om framtidens energisystem och hållbara byggmetoder.

Bakom satsningen står Luleå tekniska universitet, Skellefteå kommun och Skellefteå Kraft.

ILLUSTRATION LINK ARKITEKTUR

SAMLADE I SAMKLANG

Arkitekten byggde drömhus för fyra generationer

TEXT JENNIE ZETTERQVIST FOTO CHRISTOFFER GRIMSHORN

En gemensam dröm med morfar blev början på arkitekten Anton Köhlers generationsboende i Beddingestrand på Sveriges sydkust. Nu står huset färdigt, med träet närvarande från den röda ytterpanelen genom stommen, via de stora rummen till de minsta detaljerna. Här har en gammal familjetomt fått nytt liv för flera generationer, med hus som både formats av platsen och förändrat upplevelsen av den.

Arkitekt Anton Köhler tog steget från att drömma och rita till att faktiskt bygga familjens drömhus, med plats för flera generationer.

PÅ DEN SKÅNSKA sydkusten ligger Beddingestrand utdraget längs havet, med grusvägar, gamla sommarhus och stora gröna tomter. Här har familjen haft sin tomt sedan 1938. Mormor och morfar bodde i ett stort hus, men placeringen tog inte riktigt vara på utsikten. Redan när Anton Köhler studerade till arkitekt började han och hans morfar fundera på hur familjen skulle kunna bo här i framtiden. Hur skulle de kunna skapa en plats där alla kunde vara tillsammans?

Morfar var ekonomiskt lagd och såg helst att de skulle göra något av huset som redan fanns. Men ju mer Anton skissade, desto mer lockade tanken på att bygga nytt.

– Det var en kul dröm. Morfar var över 90, men tänkte inte så mycket på sin ålder. ”Vi kör igång nu”, kunde han säga. Eller: ”I framtiden kommer ni ju att bo här.” Han hade själv drömt om att bli arkitekt när han var yngre, så han tyckte att det var jättekul.

Morfar hann aldrig uppleva det färdiga huset. Men hans inställning har följt Anton genom projektet. ”Det är inga problem”, brukade han säga.

– Jag är lite likadan. Det löser vi, tänker jag om det mesta. Speciellt när det kommer till bygg. Det mesta går att göra, det är bara en fråga om tid och kostnad.

PLATSEN AVGJORDE FORMEN

När planerna så småningom blev verklighet fanns flera behov att ta hänsyn till. Det gamla huset var i dåligt skick och hade även visat sig fungera sämre för den som blivit äldre. Antons mamma hade tagit över ägandet och familjen ville hitta en långsiktig lösning där mormor kunde bo kvar. Samtidigt skulle mamman flytta in permanent och Anton och hans syster få plats att bo här periodvis med sina familjer.

Lösningen blev att riva den gamla huvudbyggnaden och låta mormor flytta in i ett mindre hus som redan fanns på tomten. Anton ritade sedan två parallella huskroppar som tog vara på läget på ett helt nytt sätt.

– Det är en form av samklang mellan byggnaden och tomten som man måste hitta fram till. Huset som sådant och placeringen av det kan göra att man ser på platsen med helt andra glasögon än tidigare, säger han.

De nya husen fick sadeltak och placerades med gavlarna mot havet. Tillsammans med mormors befintliga hus bildar de en grupp byggnader som Anton beskriver som en hybrid mellan en skånsk gård och ett litet fiskeläge.

– Det finns lite båthuskänsla i det när man ser det utifrån havet.

Även invändigt har planlösningen formats kring platsen och kring familjens önskan att kunna vara både tillsammans och var för sig. Sovrummen ligger mot den lugnare norrsidan och har egna dörrar ut, så att det går att komma och gå utan att störa de andra. De sociala ytorna öppnar sig i stället mot söder, ljuset och havet.

Mitt emellan bostäderna ligger det gemensamma uterummet.

– Det är hjärtat på något sätt. Där kan alla mötas, från alla hus.

EN BYGGANDE ARKITEKT

För Anton är steget mellan ritbord och byggarbetsplats kort. Han är både byggare och arkitekt, och under byggtiden var han på plats i princip varje dag.

Anton tror att morfar hade tyckt om resultatet. ”Han kanske hade klagat lite på att vi gjort vissa dyrare val, som fönstren. Men jag tror att han hade älskat det och tyckt att det var roligt att se hur mycket huset påverkar upplevelsen av platsen.”

När Anton Köhler började skissa tillsammans med sin morfar var tanken att skapa en plats för tre generationer. När huset stod klart hade familjen hunnit växa till fyra.

FOTO ANTON KÖHLER

Träet löper som en röd tråd genom huset – från konstruktion och fasad till interiörens noggrant lösta detaljer.

I generationsboendet syns hans intresse för själva byggandet inte minst i arbetet med träet. Husen har trästomme och invändigt får träet ta stor plats på väggar och i tak. Här är materialet både konstruktion och en stor del av rummens uttryck.

– Trä är ett varmt och inbjudande material. Många lägger trägolv och har målade väggar, men vi har tänkt tvärtom. Vi har ett stryktåligt betonggolv och trä som vägg- och takmaterial. Vi ville åt den ombonade, varma känslan. Sedan gör det ju inget att trä luktar så gott också, säger han.

När träet får breda ut sig över stora ytor blir mötena mellan materialen desto viktigare. Anton beskriver sig själv som nitisk när det gäller material-möten och har haft slutresultatet för ögonen genom hela processen.

– Det som ser enkelt ut är inte alltid det enkla att lösa. Där har min roll som byggande arkitekt varit viktig. Vi som har arbetat här har tänkt på finishen från första dagen.

ETT CRESCENDO I TRÄ OCH LJUS

Ett av de tydligaste exemplen på Antons detalj-omsorg har också en fysisk topplacering. Det stora takfönstret var en av de lösningar han var allra mest mån om. Här fortsätter träytorna upp mot fönstret och möts i nischerna runt ljusinsläppet.

– Takfönstret är husets crescendo där allting möts. Många som kommer hit säger: ”Wow, vad det där fönstret gör mycket.” Ljuset blir så diffust och fint när det faller in i rummet och ner för trappan.

Att resultatet ser självklart ut betyder inte att vägen dit var det.

– Jag kunde förstås ha gett mig på en lättare husdröm än den här, där allt skulle bli bra även för mormor, mamma och min syster. Men nu när vi har klarat utmaningen och det blev som vi tänkte oss kan jag njuta så mycket mer av resultatet.

NÄR RITNINGEN BLEV VARDAG

Sedan huset stod färdigt har familjen börjat upp-täcka hur arkitekturen fungerar i vardagen. Och många stunder har redan kommit nära det liv som Anton och morfar en gång satt och skissade på.

En favoritplats är soffan, eller egentligen hela allrummet. Därifrån ser Anton havet mellan tallarna.

– När tallarna vajar i vinden och vågorna går höga är det otroligt fint att bara sitta här och titta ut på skådespelet. Kikaren står alltid framme. Och när det är lugnare kanske man ser en segelbåt glida förbi.

Under det gångna året har familjen också vuxit. Anton och hans partner Maja har fått dottern Sonja. Plötsligt fanns en fjärde generation med i bilden – en som inte fanns med när de första skisserna tog form.

Sina första tio dagar som pappa tillbringade Anton i huset vid havet, tillsammans med familjen.

– Vi var här varje dag och bara njöt. Mamma fick ha sitt första barnbarn nära under de första veckorna. Då kände jag verkligen att allt var bra.

Arkitektur tar skydd i skogen

TEXT JENNIE ZETTERQVIST FOTO TOMMIE SVANSTRÖM OHLSON

Tre vindskydd, tre olika möten mellan trä och landskap. När arkitekturfestivalen Arknat kom till Norrbotten i nordligaste Sverige fick europeiska arkitekturstudenter utforska hur arkitektur kan formas av och samspela med naturen.

ARKNAT ÄR EN skandinavisk arkitekturfestival där arkitekturstudenter från Europa skapar vindskydd för utvalda platser i svensk natur. I år, vid den tolfte upplagan av festivalen, byggdes tre nya längs den 22 mil långa Solanderleden vid Norrbottenskusten.

Med virke från SCA SmartTimber har tre studentteam utgått från landskapets egna förutsättningar. Stenblock formade av hav och inlandsis, raka tallstammar och nordisk folktro har fått styra form och placering. Resultatet är tre helt olika sätt att skapa rum för vila, skydd och nya perspektiv på naturen.

TRE SKYDD, TRE UTTRYCK

SKOGSRÅET

Nordisk folktro har gett form åt Skogsrået, skogens beskyddare. Bland björkarna sveper hennes ”klänning” runt en skyddad plats med utsikt över sjön. Genom öppningen i ryggen går det att klättra vidare upp i utkikstornet.

TVÅ

Här möts platsens två tydliga riktningar: de horisontella stenblocken och de höga tallarna. Två likadana trästrukturer svarar på landskapet på varsitt sätt. Den ena balanserar mellan tre tallar som ett fågelbo, den andra kryper ner mot berget som en grotta.

45°

En enkel kub har vridits 45 grader och placerats mellan träd och stenblock. Vridningen skapar flera rum i samma konstruktion: en skyddad sovplats, en plats för samvaro och öppningar som ramar in landskapet och släpper in dagsljuset.

TIDLÖS DESIGN MED SKOGENS FIBER

SEDAN STARTEN i Stockholm 2015 har Asket gått sin egen väg genom modebranschen. I stället för ständigt nya kollektioner arbetar företaget med ett begränsat urval tidlösa plagg som förfinas över tid. Målet är en mindre, mer genomtänkt garderob där varje plagg har en tydlig funktion och är gjort för att användas länge.

Bakom Asket står Jakob Sazon Dworsky och August Bard Bringéus. Ett decennium efter starten har varumärket vuxit från ren e-handel till fysiska butiker i Stockholm och London, samtidigt som den permanenta kollektionen och den eftertänksamma produktutvecklingen har förblivit kärnan i affären.

Materialvalen är en central del av filosofin. Asket använder uteslutande naturfibrer och bland materialen finns lyocell – en cellulosafiber som tillverkas av träråvara från certifierat skogsbruk. Fibern kombinerar mjukhet och slitstyrka med en resurseffektiv tillverkningsprocess, och speglar företagets ambition att välja material med så liten miljöpåverkan som möjligt.

För kunderna handlar Asket lika mycket om ett förhållningssätt som om kläder. Genom att satsa på ett fåtal välgjorda plagg i stället för ett ständigt föränderligt mode har företaget byggt en trogen kundkrets som värdesätter kvalitet, transparens och kläder med lång livslängd.

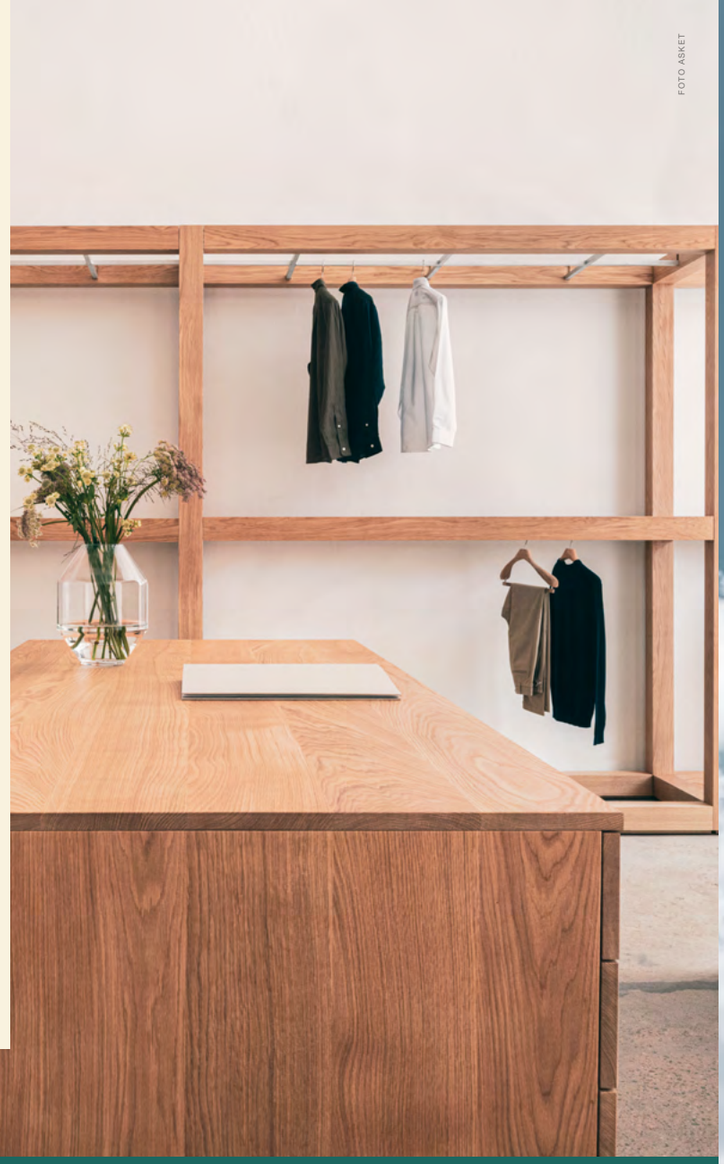

FOTO ASKET

KRISTALL MED KÄRNA AV TRÄ

SOM EN VÄLDIG ROSA KRISTALL reser sig Crystal Sauna vid Skellefteälven i norra Sverige. Konstnärsduon Bigert & Bergström har format den fullt fungerande bastun som en asymmetrisk litiumkristall, klädd i spegelstål som reflekterar landskapet.

Bakom det futuristiska skalet väntar en varm ”trägrotta”. Den skulpturala interiören har en stomme av gran och värmetåligt träfaner, med handgjorda bänkar i al och golv av lokal kärnfuru. Grottformen knyter enligt konstnärerna an till människans tidigaste skydd och till elden som källa till värme. Crystal Sauna är en del av Wasteland, en konst- och klimatpark som vuxit fram på ett tidigare industriområde utanför Skellefteå.

FOTO JONAS WESTLING

Årets bygge 2026 visar kraften i trä-byggande

KVARTERET Omställningen i Göteborg har fått priset Årets bygge 2026 av branschtidningen Byggindustrin. Projektet lyfts fram som ett föredöme inom hållbart bostadsbyggande – där trästomme och industriellt byggda trämoduler haft stor betydelse för det låga klimatavtrycket.

Genom att utmana invanda arbetssätt, bygga med trä och använda återbrukade material har projektet minskat klimatpåverkan med 57 procent jämfört med traditionellt byggande. Det överträffade målet på 50 procent. Byggsystemet i trä har producerats inomhus av Derome med minimalt materialspill och korta transporter till byggplatsen, vilket har bidragit till att sänka miljöpåverkan.

Bakom projektet står Framtiden Byggutveckling tillsammans med totalentreprenören Tm2 och Derome. De 63 hyreslägenheterna ägs och förvaltas av Poseidon, Göteborgs kommunala bostadsbolag. I det nya kvarteret har hyresgästerna även tillgång till klimatsmarta lösningar som bil- och cykelpooler, gemensam tvättstuga samt nära till kollektivtrafik.

– Vi har skapat ett nytt riktmärke för hållbart byggande med Kvarteret Omställningen, säger Dan Sandén, vd på Framtiden Byggutveckling.

FOTO FRAMTIDEN BYGGUTVECKLING

”Vi har en skyldighet att vara hoppfulla”

TEXT JENNIE ZETTERQVIST FOTO JOHAN MARKLUND

Under tolv år som rektor har Lars Strannegård förändrat Handelshögskolan i Stockholm. När konst har flyttat in i klassrummen och frågor om empati, kultur och omdöme har fått större plats vid ett av världens främsta lärosäten inom ekonomi, har utbildningen breddats med bildning. I en tid präglad av den artificiella intelligensens framfart, politisk osäkerhet och allt snabbare förändringar ser han ljus och framtidshopp i studenternas kraft, en potential som han varje dag arbetar för att de ska inse och våga realisera.

– Studenterna har en enorm livsaptit och en stark vilja att driva förändring och bidra med något som ligger bortom dem själva. Det är underbart att se, säger han.

Rektor Lars Strannegård i Handelshögskolans mäktiga aula som nyligen är restaurerad, varsamt återställd till sin ursprungliga glans och rustad för framtiden med modern teknik och ökad tillgänglighet.

Konst möter ekonomi i Handelshögskolans bibliotek. Verket Banca Rotta av Goldin + Senneby är ett ekbord från 1600-talet som använts för finansiella transaktioner och sågats itu. Det anspelar på ursprunget till ordet bankrutt och på de risker och misslyckanden som också är en del av ekonomiskt liv.

LARS STRANNEGÅRD

Familj: Frun Maria och tonårsbarnen Stella och Ruben.

Bor: Östermalm, Stockholm.

Uppdrag: Rektor för Handelshögskolan i Stockholm sedan 2014. Innehar sedan 2010 Bo Rydins och SCAs professur i företagsekonomi med inriktning mot ledarskap.

Karriär: Tog magisterexamen i företagsekonomi 1994 och doktorerade vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet 1998. Blev docent vid Handelshögskolan i Stockholm 2002, gästprofessor vid Uppsala universitet 2006 och professor i företagsekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm 2009.

”När du berättar om en kulturupplevelse berättar du samtidigt något om dig själv. Det leder till mer blodfyllda och intressanta diskussioner som fördjupar relationerna – även de affärsmässiga.”

STUDENTFLAKEN DÅNAR fram längs vältrafikerade Sveavägen i Stockholm. Basgången från musiken får glasrutorna att skallra i rektorsrummet på Handelshögskolan. Sång, jubel och visselpipor närmar sig från ena hållet och försvinner bort åt det andra när årets gymnasiestudenter firar friheten. Några av ungdomarna där ute kommer snart att kliva in genom samma fem meter höga ekport som vi just tagit tag i och börjat glänta på.

– Ja, säger rektor Lars Strannegård och skrattar till.

– De kanske åker förbi här nu och ropar sina besvärjelser i hopp om att komma in.

Den tunga porten utgör ett kraftprov för den som ska passera. Lika tufft eller tuffare är det att få en utbildningsplats på Handels, för att inte tala om att lyckas följa fotspåren från tidigare studenter och ta sig vidare till näringslivets och finansvärldens högsta maktpositioner.

HUNDRA DÖRRAR

Stockholm School of Economics flyttade in i den palatsliknande byggnaden av tegel och granit år 1926, men grundades redan 1909 av ledare från svenskt näringsliv. Idén var att utbilda en ny generation med både akademisk kunskap och praktik så att de på bästa sätt skulle kunna möta kraven i en snabbt föränderlig värld och bidra till utvecklingen av näringsliv, samhälle och ekonomi.

I dag är Handels en ledande internationell handelshögskola och uppdraget känns mer aktuellt än någonsin. Här utbildas personer som kommer att leda företag, förvalta kapital, sitta i styrelser och fatta beslut med betydelse långt utanför de egna organisationerna.

– I vårt uppdrag ingår det att göra människor redo att möta en föränderlig värld. Målet med vår utbildning är frigörelse. Tanken är att de kommer in genom ekporten här, erbjuds ny kunskap och nya sätt att tänka. När de går ut igen ska hundra nya dörrar öppnas för dem, säger Lars Strannegård.

Han har just, med snabba steg, kommit in i sitt rektorsrum, helt inrett med möbler och dekor från klassiska Svenskt Tenn och med hyllor som dignar av litteratur. Intill en helkroppsspegel står två par ombytesskor. Med två frukter i handen slår han sig ner i en sammetsfåtölj, precis återkommen till högkvarteret efter att ha träffat politiker i Stockholms stadshus. Innan det mötte han vd:n för ett av skolans 110 partnerföretag, hade en avstämning med kungens stiftelse Ungt ledarskap och gjorde ett besök hos Moderna Museet, där han sitter i styrelsen. Om några timmar ska han välkomna 33 rektorer från andra universitet som kommit till Stockholm för att inspireras av Handelshögskolans utveckling.

– Mitt jobb består till stor del av att lyssna på våra olika intressenter och ta reda på vad samhället behöver i form av kunskap och kompetens. Något som är signifikativt för Handels är att bara 16 procent av vår finansiering kommer från statliga medel, vilket gör det än mer viktigt för oss att vara relevanta. Vad som är relevant förändras dessutom extremt snabbt i den här tiden, när AI tagit en viktig och svår roll som sätter press på alla institutioner, säger Lars Strannegård.

FRÅN UTBILDNING TILL BILDNING

Under hans tid som rektor har löftet till studenterna vuxit fram till utbildningsfilosofin FREE. Den bygger på fakta och vetenskapligt tänkande, men också på att studenterna ska vara reflekterande, självkritiska, empatiska, kulturellt orienterade, entreprenöriella och ansvarstagande.

– FREE är enormt hjälpsamt och styr alla våra beslut. Det förflyttar oss från att vara en utbildningsinstitution till att också vara en bildningsinstitution. Målet är att ge studenterna ett förhållningssätt till världen där de ständigt söker ny kunskap och inser att de aldrig blir färdiga – och att det är precis som det ska vara, säger Lars Strannegård.

När Lars Strannegård kliver in i Marie-Louise Ekmans konstklassrum tar berättarglädjen över. Rummet är i sig ett konstverk: installationen Testamentet från 2023 innehåller delar av Ekmans egen ateljé, med sparade föremål, verktyg, minnen och originalverk. I dag är nästan alla Handelshögskolans klassrum också konstinstallationer.

HANDELSHÖGSKOLAN I STOCKHOLM

Handelshögskolan grundades 1909 av företrädare för svenskt näringsliv och är i dag ett av världens högst rankade lärosäten inom ekonomi och företagsekonomi. Här utbildas framtida företagsledare, entreprenörer, forskare och beslutsfattare på kandidat-, master-, doktorand-, MBA- och executivenivå.

Konsten som numera fyller Handels anrika salar och korridorer är ett synligt tecken på förändringen. Internationellt uppmärksammade konstnärer har bjudits in för att skapa verk och hela lärmiljöer. De flesta klassrum är kompletta konstinstallationer.

När vårt samtal flyttar från rektorsrummet till det klassrum som Marie-Louise Ekman skapat med inspiration från sin egen ateljé, förändras också Lars Strannegård. Den knivskarpa och välformulerade rektorn blir nu också en engagerad berättare. Han visar, pekar och fyller rummet med historier om verken, om varför klassrummet ser ut som det gör och hur konsten fortsätter utanför väggarna.

ÖVNING I OSÄKERHET

Han beskriver konsten som ett sätt att träna något som framtidens ledare kommer att behöva allt mer av: förmågan att leva med osäkerhet.

– Att uppleva konst är ett bra sätt att bygga ödmjukhet. Det får oss att inse att vi inte alltid behöver förstå, att osäkerhet är en del av livet och att det kan vara av godo. I en tid av åsiktskorridorer, fake news och artificiell intelligens är det jätteviktigt att kunna tänka fritt och inte gå i tvärsäkerhetsfällan. Därför behöver vi så tvivel om att man alltid har rätt, och det är ju precis vad akademisk utbildning handlar om också, säger han.

Själv har han övat på att tänka nytt och ändra sin världsbild från riktigt unga år. Under uppväxten i Göteborg med tre äldre syskon och föräldrar som var läkare, flyttade familjen under perioder till både USA och Kuwait.

– Jag försattes hela tiden i nya situationer och försökte tolka dem. Av det lärde jag mig vikten av att dechiffrera omgivningen för att förstå hur normsystemet såg ut och det är väldigt bra att kunna tänka på det sättet, säger han.

Dagens mötesmaraton blir en bild av hur han i rektorsrollen fungerar som en sammankopplare mellan olika logiker med Handels som gemensam nämnare.

– Vi har den vetenskapliga logiken som skiljer sig från näringslivets och den politiska logiken som skiljer sig från den filantropiska. Och så den konstnärliga logiken som är något helt eget. Jag verkar i ett normmässigt spänningsfält och tycker att det är väldigt roligt att hjälpa människor att försöka förstå varandra, säger han.

Under sin egen skolgång hade han talang för att finna sig till rätta socialt, men själva pluggandet tog han inte tag i förrän sista året på gymnasiet. Insatserna innan dess har han själv beskrivit som ”bedrövliga”. Han sökte sig sedan vidare till konstvärlden och arbetade bland annat på auktionshus. Men ju mer tid han tillbringade där, desto mer insåg han hur mycket det pratades om ekonomi och hur lite uppmärksamhet konsten fick. Det ledde honom tillbaka till universitet och vidareutbildning inom företagsekonomi, organisationslära och ledarskap, som blev hans forskningsområde.

– När jag började forska om organisationsfrågor upptäckte jag att det var en väldigt spännande värld. Hur fungerar organisationer? Och vad får människor att fatta vissa beslut? Jag har stannat inom akademin för att jag trivs här och det har aldrig riktigt känts som ett jobb. Sen gillar jag inte att ha chefer, om jag ska vara ärlig, säger han och skrattar.

BILDNING SOM KONKURRENSFÖRDEL

Beslutet att ge konsten och kulturen en självklar plats i utbildningen på Handelshögskolan har väckt uppmärksamhet. Lars Strannegård är dock inte särskilt intresserad av att mäta effekterna. I stället hoppas han att synen på kultur och konst som en kostnad – något som fortfarande är vanligt i Sverige – ska kunna ersättas av en syn där de tillmäts det värde de har i många andra länder.

– Konst och kultur handlar om mänskliga upplevelser och hur vi uppfattar världen. När du berättar om en kulturupplevelse berättar du samtidigt något om dig själv. Det leder till mer blodfyllda och intressanta diskussioner som fördjupar relationerna – även de affärsmässiga, säger han.

Samtidigt finns det tecken på att satsningen har haft effekt. I skolans grönskande atrium förbereds mottagandet av de 33 universitetsrektorer som är på väg för att ta del av Handelshögskolans arbetssätt. En flygel rullas in bland borden med vita dukar när rektorn guidar oss mellan lokalerna.

– Det är ett ovedersägligt faktum att alla våra kurvor pekar uppåt. Donationerna ökar, vi har enormt många sökande till varje plats och professorer och forskare från världens främsta universitet kommer hit. Vi är också med i de internationellt högprofilerade nätverk som vi vill vara en del av, säger han.

Lars Strannegård plockar fram sin senaste starka upplevelse av trä: Crystal Sauna i Skellefteå.

Han möter också tidigare studenter som tagit med sig FREE-baserad bildning ut i arbetslivet – och som har insett värdet av öppna sinnen. Lars Strannegård är övertygad om att det är en bra grund för ett hållbart ledarskap inom alla branscher.

– Man kan verkligen vara hjälpt av att inte vara så säker på sin sak. Det är viktigt att vara bred i sin faktainsamling och försöka ta in så många fasetter av en problematik som möjligt, för att sedan vara reflekterande i vilka konsekvenser det får för både mig och andra. Därefter gör man sin bedömning. För beslutsfattandet är viktigt. Det går inte att ducka för det.

"Vad är det jag ska vittna om?" Frågan ovanför Lars Strannegård är en del av Jan Håfströms Sent på jorden, en installation med 15 verk skapad för Handelshögskolans röda korridor. Verket kretsar kring ansvar, kunskap och individens roll som vittne i samhället.

FREE – HANDELSHÖGSKOLANS UTBILDNINGSFILOSOFI

FREE bygger på idén att utbildning ska vara en frigörande process. Förkortningen står för egenskaper som Handels vill utveckla hos sina studenter:

F – Faktabaserad och vetenskaplig. En stark grund i fakta, vetenskap och kritiskt tänkande.

R – Reflekterande och självkritisk. Förmåga att ifrågasätta, analysera och utveckla sitt eget tänkande.

E – Empatisk och kulturellt orienterad. Förståelse för andra människor och olika perspektiv i en global värld.

E – Entreprenöriell och ansvarstagande. Nyfikenhet och vilja att skapa förändring – med ansvar för konsekvenserna.

EN VÄLKÄND RÖST

Lars Strannegård har blivit en välkänd röst i det offentliga samtalet, långt utanför akademin.

– Jag tror väldigt starkt på den inriktning vi har valt och jag ser det som min plikt att stå upp för de här sakerna. Handelshögskolan finns till för att främja svensk konkurrenskraft och då är viktigt att ta del i samhällsdebatten. Jag är jätteglad över att vi har vunnit så stort gehör, säger han.

I takt med att den artificiella intelligensen blir allt mer använd inom allt fler områden, ser han behovet av att betona vikten av mänskliga värden ännu starkare.

– Det är extremt viktigt att vi utvecklar vår analytiska förmåga, vårt omdöme och vår empati. Det är verkligen A och O när vi lär oss att använda oss av AI och värdera information. Datorerna är väldigt bra på att härma empati, de kan lätt lura oss men det är inte äkta och därför kan det vara förknippat med livsfara att överlåta beslutsfattandet till dem. Så det är helt centralt att vi övar oss, bland annat genom att träffa människor från andra bakgrunder och ta del av högkvalitativa kulturella uttryck, säger han.

RUM SOM LÄR

På Handelshögskolan blir miljöerna en del av utbildningen på fler sätt. Förutom konsten som är närvarande överallt, bidrar de vackert och varsamt restaurerade rummen till trivsel och välmående. Den sakrala aulan förmedlar högtidlighet. Det berömda bibliotekets vertikala boktorn som sträcker sig fyra våningar upp i husets kupol kittlar både fantasin och maggropen när vi blickar upp mot taket.

– Vi strävar efter att skapa en själfull miljö här så att det ska kännas trivsamt, stimulerande, tankeväckande och väcka känslan: ”här vill jag vara”. Alla miljöer kommunicerar estetiskt till oss och därför lägger vi så mycket krut på den här, säger han.

Trä är ett viktigt inslag i hela stenbyggnaden och i rektorsrummet finns endast trämöbler, ett val som tydligt speglar den svenska identiteten.

– Trä är bäst! Vänta, jag ska visa en bild, säger Lars Strannegård.

I mobilen letar han fram sin senaste starka upplevelse av trä, som ägde rum i Skellefteå dagen innan. Konstverket Crystal Sauna av konstnärsduon Bigert & Bergström är formad som en gigantisk rosa litiumkristall, klädd i spegelplåt. Inuti gömmer sig en trägrotta, som också är en fullt fungerande bastu.

– Den har ett otroligt komplicerat mönster inuti och man känner sig helt omhuldad av det organiska, levande träet. Jag tycker att det är helt fantastiskt, säger Lars Strannegård.

Känslan av att omslutas av naturen uppskattar han mycket. Många vet att han dagligen promenerar från hemmet på Östermalm till Handelshögskolan för att få motion och tid för reflektion. Skogspromenader ger en ännu mer meditativ känsla.

– Man blir liksom uppkopplad till världsalltet vare sig man vill eller inte. Min svärmor kallar skogen för ”den fattiges päls”. När det är kallt, både bokstavligt och bildligt, kan man gå in och värma sig, kringgärdad av stillhet.

INVESTERINGAR FÖR FRAMTIDEN

Snart blir möjligheterna till skogspromenader lite generösare. Läsåret som väntar är Lars Strannegårds sista som rektor. Sedan vill han ta det lite lugnare, utan att lämna Handels. Som innehavare av Bo Rydins och SCAs professur i ledarskap sedan 2010 kommer han att återuppta sin forskning.

– Den är jag enormt glad över och det är ett fantastiskt initiativ från SCA som togs före min tid. Med tanke på hur bra det har gått för Handels under åren så måste man säga att det var en klok investering i svensk konkurrenskraft, säger Lars Strannegård.

Planer finns också på att skapa en stiftelse med särskild inriktning på forskning om kultur.

– Det finns inte i Sverige i dag och jag tycker att det behövs för att stötta landet som kulturnation. Det vore intressant att veta hur vår konst och kultur hade utvecklats om den fått samma ekonomiska stöttning från stiftelser som annan vetenskaplig forskning.

Han väljer att se ljust på framtiden.

– Vi har en skyldighet att vara hoppfulla. Jag hörde ett uttryck nyligen som jag tycker väldigt mycket om: Man får inte mata mörkret.

Det råder ingen tvekan om var Lars Strannegård främst hämtar sitt hopp.

– Våra studenter är otroligt fina. Mitt i de polykriser vi lever i ser jag det största framtidsljuset i dem.

RITAT FÖR PLATSEN, BYGGT FÖR LJUSET

TEXT HÅKAN NORBERG FOTO KRISTOFER LÖNNÅ

Arkitekten Martin Wulff har låtit havet, solen och platsens förutsättningar styra utformningen av ett modernt trähus vid Hälsinglands kust, med tydliga rötter i svensk byggnadstradition.

– Här är ute en del av inne, och inne en del av ute, säger han.

MÄKLAREN Katarina Bufvers hade ett tydligt önskemål om sommarhuset som hon och maken Bosse Pargéus skulle bygga i Sörfjärden: hon ville kunna se havet från huvudkudden.

Arkitekten och parets vän sedan många år tillbaka, Martin Wulff, lyssnade och ritade in en glasdörr i sovrummets hörn. Därifrån öppnar sig nu utsikten mot havet och horisonten, som bara bryts av några enstaka tallar mellan trallen och stranden. Det är en detalj som säger mycket om huset. På tomten har arkitekturen hela tiden fått utgå från platsen: havet, ljuset, vinden, solen, tallarna – och möjligheten att röra sig mellan ute och inne.

– Det är en fantastisk plats. Läget, läget, läget, som mäklare säger. När man har tillgång till horisonten på det här sättet handlar det om att få in den i byggnaden. Det är som en tavla som finns där hela tiden och förändras från morgon till kväll, säger Martin Wulff.

Första gången han kom till tomten var förutsättningarna mindre idylliska. Det stormade från havet och snön yrde på tvären. Frågan blev därför inte bara hur han skulle ta vara på utsikten, utan också hur huset skulle skydda dem som bor där när vädret gör det tydligt att vi faktiskt befinner oss i Norrland.

De första skisserna kretsade kring ett atriumhus med en skyddad innergård. Efter hand utvecklades idén till en långsträckt huvudbyggnad som skapar två tydliga sidor: en mot havet och en mer skyddad sida mot gårdsplanen.

Det går att söka sig till eller från värmen beroende på säsong.

Huset är 150 kvadratmeter stort. Sovrum och badrum ligger mot ändarna, medan mitten upptas av ett cirka 65 kvadratmeter stort rum där kök och vardagsrum flyter samman. Stora glaspartier på båda sidor gör att blicken kan fortsätta genom huset och ut i landskapet.

Genomsikten är återkommande. Naturen ska inte stanna utanför glaset, utan bli en del av rummen.

– Det viktigaste har varit att få med havet in i huset. Och det tycker jag att vi har lyckats med, säger Martin.

Även rörelsen genom huset är en del av idén, vilket betonas av att byggnaden har hela nio ytterdörrar. Från nästan varje del av huset går det att kliva direkt ut på trädäcket, som löper runt byggnaden och sammanlagt omfattar mer än 300 kvadratmeter. Det gör gränsen mellan bostad och tomt mindre tydlig. Det centrala rummet fortsätter ut på däcken på båda sidor, ett gästrum har dörr direkt mot poolen, där finns förstås en huvudentré, en groventré, och så dörren från Katarina och Bosses sovrum.

SOLEN SOM RITVERKTYG

Poolens placering är inte heller en tillfällighet. När den kom in i projektet tittade Martin Wulff på solens vinklar över tomten.

– Jag har räknat med solens läge mellan vårdagjämning och höstdagjämning, så att poolen alltid ska ligga i sol under hela sommarhalvåret.

Samma beräkningar påverkar hur ljuset träffar huset. Under sommarhalvåret får fasaden mot havet morgonljuset. Vintertid, när solen står lägre, kan ljuset i stället leta sig genom byggnaden från motsatt håll. Det är arkitektur som i hög grad handlar om att läsa platsen snarare än att placera ett färdigt hus på den.

Också hela gårdsbildningen bidrar till det. Huvudbyggnaden ligger långt fram på tomten, närmare havet, medan garage och attefallshus bildar två mindre volymer längre in. Martin Wulff liknar dem vid flyglarna till en herrgård – inte för att husen försöker se historiska ut, utan för att formationen är bekant.

Framför byggnaderna har marken formats kring en sparad tall. Den befintliga naturen får på så sätt fortsätta in mellan husen i stället för att ersättas av en helt nyanlagd tomt.

Martin Wulff, arkitekt, SAR/MSA.

Katarina Bufvers, husägare.

Vitlaserad, hyvlad gran på väggarna och i taket möter ett ljust askgolv, nästan helt utan lister och foder.

TRÄ VAR SJÄLVKLART

På avstånd läses huset först som en låg, horisontell linje i landskapet. När man kommer närmare framträder materialen och detaljerna. Att huvudmaterialet skulle vara trä var aldrig någon diskussion. För Martin Wulff är det både ett samtida och ett historiskt val. Under 16 år arbetade han som bygg- och fastighetschef på Skansen, med ansvar för omkring 300 byggnader, varav ungefär 200 kulturhistoriska. Där följde han bland annat arbeten med tak, fasader och fönster tillsammans med hantverkare och byggnadsantikvarier.

– Jag lärde mig mycket under mina år på Skansen, inte minst om attityden till trä.

Erfarenheten har påverkat hur han ser på hållbarhet. Ett trähus behöver inte skyddas från åldrande, men det behöver konstrueras för att kunna åldras väl. På huset i Sörfjärden syns det bland annat i de långa taksprången. De skyddar träfasaden från en stor del av den direkta nederbörden.

– Då tänker jag i ett Skansenperspektiv: huset ska fungera också om 50 eller 100 år.

Fasaden är utförd i obehandlad kärnfura. Med tiden kommer träet att gråna och huset steg för steg närma sig färgerna i omgivningen.

Utgångspunkten var traditionell stående träpanel, men Katarina Bufvers hittade även profilerade brädor som väckte hennes intresse: den finrillade SCA Lynx A1 i kantig profil. Martin Wulff ritade in enstaka brädor oregelbundet över den annars släta fasaden.

Effekten är diskret. Först uppfattar man husets långa horisontella form. När man närmar sig framträder variationen i panelen, och på riktigt nära håll ytterligare detaljer i träets yta och profil.

INSPIRATION FRÅN HISTORIEN

Martin Wulff återkommer till äldre svensk träarkitektur när han beskriver huset. Han har bland annat hämtat inspiration från arkitekten Jan Gezelius och hans robusta trähus. Också materialkombinationerna har historiska rötter: träfasad med dubbelfalsat plåttak på huvuddelen och sedumtak på de lägre byggnadsdelarna.

– Tittar man på historiska byggnader är sättet att använda materialen egentligen väldigt likt. Sverige är ett land av trä och trähus. I Italien finns det mer sten, så där bygger man oftare i sten. Olika delar av världen har sina material.

Invändigt är träet också påtagligt. Här hade beställarna ett större inflytande över uttrycket. Ambitionen, berättar Katarina Bufvers, var att skapa något "nordiskt ljust". Valet föll på vitlaserad, hyvlad gran på väggarna och i taket och ett ljust askgolv. Köket är platsbyggt i gran i ett samarbete mellan arkitekt, beställare och Vikarbodarnas snickeri.

I det stora rummet finns trä på golv, väggar och i tak. Materialet möter handen i köksluckorna och fötterna i golvet. Träet och rummets vinklar bidrar till akustiken. Och fortfarande finns en svag doft av trä kvar.

– Det är visuellt vackert, men också taktilt. Sedan har man ljudet och doften. Tillsammans ger det en naturlig känsla av kvalitet som vi i Sverige känner oss väldigt hemma med.

Dörrarna saknar traditionella foder och gångjärnen är infällda i dörrbladen. I konstruktionen möter träet stålbalkar där spännvidderna kräver det. Synliga trädetaljer har ritats särskilt för huset och tillverkats på plats av byggarna.

Att få den typen av hus att se enkelt ut kräver desto större precision i byggandet. Christoffer Idén Nordin, som via sitt företag Byggidén Norr ansvarat för bygget, beskriver projektet som ett arbete där kommunikationen mellan hantverkare, arkitekt och beställare varit avgörande. Många detaljer har behövt lösas under arbetets gång, inte minst kring panelen, öppningarna och mötena mellan olika material.

FAKTA

Plats: Sörfjärden, Nordanstigs kommun i Hälsingland, knappt 6 mil söder om Sundsvall.

Arkitekt: Martin Wulff, SAR/MSA.

Byggentreprenör: Byggidén Norr.

Huvudbyggnad: 150 kvm.

Tomt: cirka 2 100 kvm.

Trädäck: drygt 300 kvm SCA Aquila kärnfurutrall.

Fasad: SCA Lynx, A1 i kombination med A3.

Tak: dubbelfalsad plåt och sedum.

Byggtid: cirka ett år från färdig grundplatta.

Utsikten från huvudkudden i sovrummet. ›

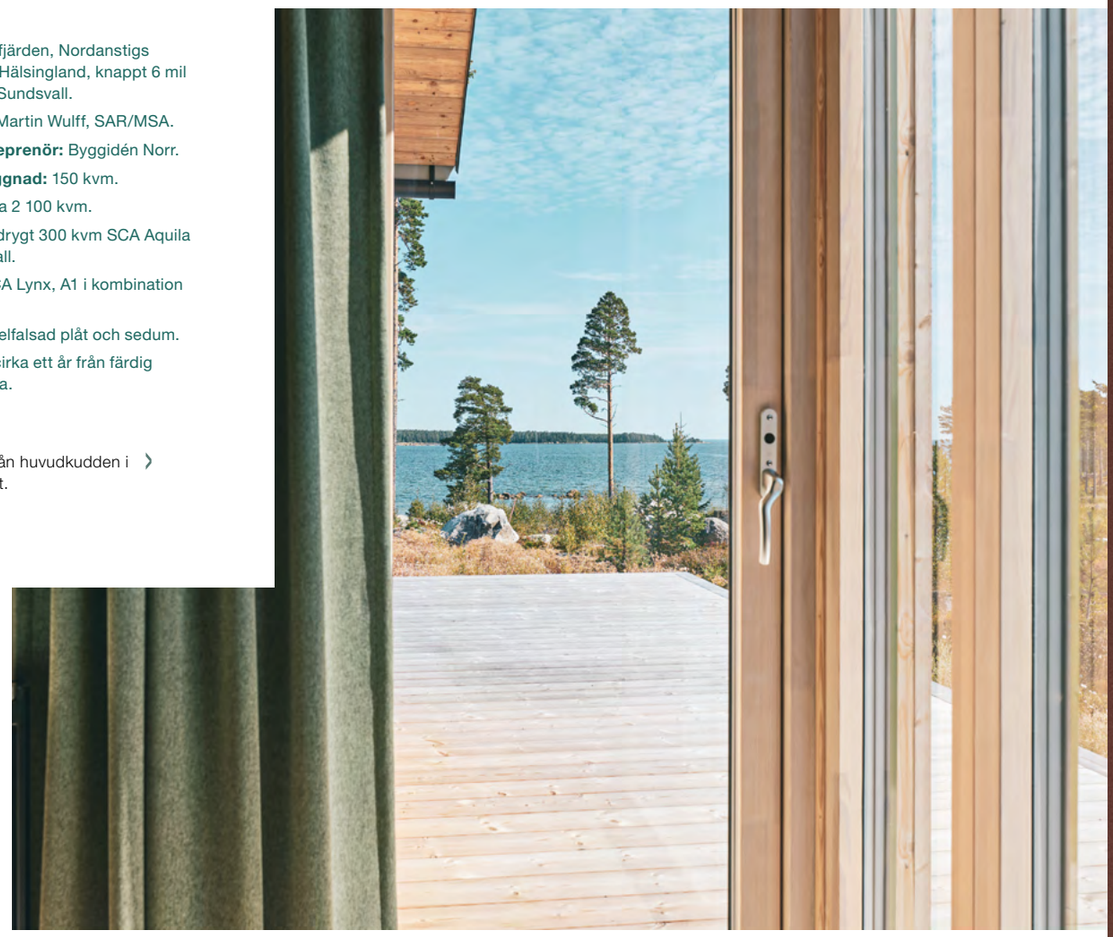

ETT HUS SOM HÖR TILL PLATSEN

Bakom de synliga materialen finns en tekniskt avancerad villa, med bergvärme, vattenburen golvvärme och varmvattencirkulation. Sommartid används kylan från borrhålet för att kyla huset – en viktig funktion i en byggnad med stora glasytor mot solen.

När man står på trädäcket är tekniken emellertid svår att ana. Där är huset i stället nära förbundet med tallarna, havet och himlen. Den obehandlade furufasaden kommer att förändras. Sedumtaken får leva med årstiderna. Ljuset rör sig genom huset på olika sätt beroende på månad och tid på dagen.

Det är också så Martin Wulff beskriver sin roll som arkitekt. Han kommer med en tanke och en idé, beställarna med sina erfarenheter och önskemål. Sedan utvecklas huset i samarbetet. I Sörfjärden började det med en tomt i snöstorm och frågan om hur man både kunde skydda sig från havet och komma så nära det som möjligt. Resultatet blev ett hus som gör båda delarna. Och från Katarina Bufvers kudde finns horisonten precis där den skulle vara.

Fasaden kombinerar två varianter av SCA Lynx.

Skulpturala möbler med minimalt spill

TEXT JENNIE ZETTERQVIST FOTO EBBA GREEN SALMONSON

KAN FORMGIVNING bli både mer uttrycksfull och mer resurssnål? Det är utgångspunkten för Alexandra Lindmarks möbelkollektion, som uppmärksammats i Ung svensk form 2026 och belönats med ett stipendium.

Med en enkel bandsågsteknik formar hon skulpturala möbler ur hela trästycken. I stället för att såga bort stora mängder material utnyttjas träets form och volym, vilket minskar spillet samtidigt som de mjuka, böljande linjerna blir en naturlig del av uttrycket.

Juryn för Ung svensk form lyfter fram projektet som både intelligent och resurseffektivt, med tydlig kommersiell potential. Alexandra Lindmark vill visa att hållbar produktion inte kräver avancerad teknik, utan nya sätt att tänka kring material, form och tillverkning. I hennes designprocess blir trä ett kreativt verktyg där estetik, funktion och materialsmarta val förenas.

Ung svensk form är en årlig utmärkelse och vandringsutställning som lyfter fram unga formgivare. Varje år väljs ett 25-tal bidrag ut av en expertjury. Projektet arrangeras av Svensk Form i samarbete med Dunkers kulturhus. Utöver själva utställningen delar Ung Svensk Form också ut 18 stipendier i samarbete med framstående aktörer från svenskt näringsliv.

"Trä är både min inspirationskälla och medskapare. Jag försöker arbeta i samspel med materialet snarare än att styra det."

ALEXANDRA LINDMARK, STIPENDIAT I UNG SVENSK FORM 2026.

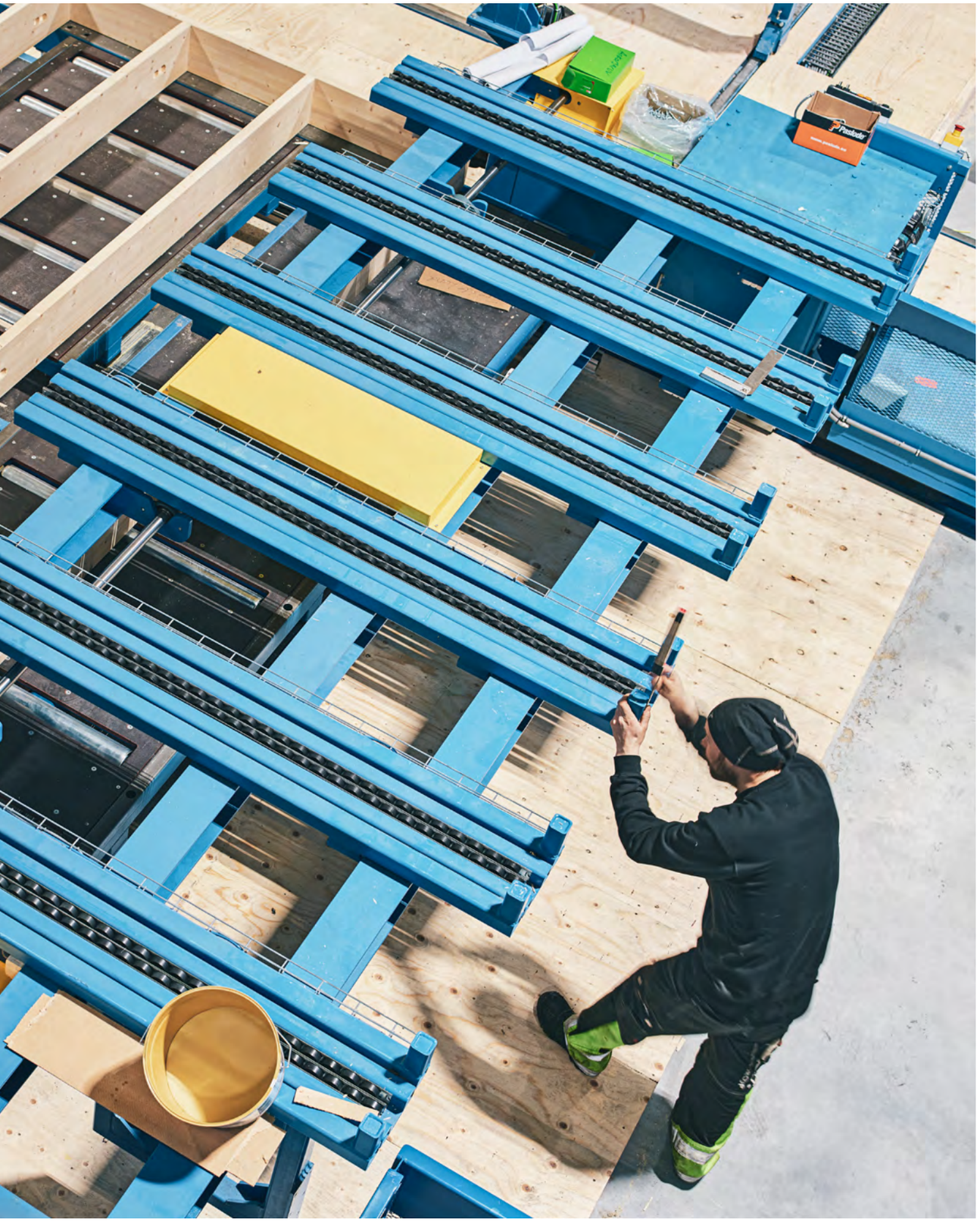

Värde som växer

TEXT JENNIE ZETTERQVIST FOTO MARIA FÄLDT

När byggbranschen präglats av neddragningar och konkurser har familjekoncernen Lindbäcks fortsatt att stärka sin position. I dag väcker företagets industriella träbyggande intresse långt utanför Sveriges gränser, men grunden är fortfarande densamma som för hundra år sedan – att skapa värde av skogen.

HISTORIEN BÖRJADE 1924 med ett litet sågverk i Kallfors utanför Piteå i norra Sverige. Fram till i dag har verksamheten vuxit till en familjeägd koncern med många verksamheter inom byggande och fastighetsutveckling. Dotterbolaget Lindbäcks Bygg har omkring 330 anställda och räknar med att färdigställa mellan 800 och 840 bostäder under 2026. Företaget är Sveriges största industriella byggare av flerbostadshus i trä och landets näst största bostadsbyggare, räknat i antal producerade lägenheter.

Hjärtat av verksamheten klappar i den toppmoderna fabriken på Haraholmen i Piteå. Här är hållbarhet en stark ledstjärna, samtidigt som robotiseringen och automatiseringen är mycket hög i det välplanerade flödet. Sedan invigningen 2017 har en strid ström av internationella besökare gästat anläggningen och det mediala intresset från såväl Asien och Australien som USA är stort.

– Sverige är världsledande inom industriellt byggande generellt och vi är ledande inom det industriella träbyggandet. Därför finns det också ett stort internationellt intresse för det vi gör – vårt sätt att bygga och vårt sätt att utveckla system, säger David Sundström, vd för Lindbäcks Bygg.

INDUSTRIELLT – MEN INTE STANDARDISERAT

Industriellt byggande med modulsystem har ofta förknippats med standardiserade lösningar och begränsad eller till och med trist arkitektur. Miljonprogrammet som gav Sverige en miljon nya bostäder under 1960- och 70-talen har stärkt uppfattningen att effektiv produktion automatiskt innebär monoton och själlös design. Så är det inte längre.

– Arkitektoniskt har miljonprogrammet kanske inte förgyllt våra samhällen direkt, men i dag är möjligheterna för det industriella byggandet något helt annat. Lindbäcks har drivit på trähusbranschens utveckling sedan 1990-talet och det innefattar också den arkitektoniska förmågan, säger David Sundström.

Hos Lindbäcks ser man innovation som en del av företagskulturens långa tradition. Satsningen på utveckling av modulsystemet i trä har vässat förmågan att bygga högre och geometriskt mer komplexa flerbostadshus industriellt, med hög effektivitet och kortare byggtider som resultat.

– Vi är även duktiga på att utnyttja byggrätten, alltså hela den mark som är avsatt för huset, och det är viktigt för kunden ur ett kostnadseffektivt perspektiv, säger David Sundström.

STYRKA I EN SVAG MARKNAD

Samtidigt som stora delar av byggbranschen haft det tufft de senaste åren har Lindbäcks under flera år stärkt sin position på marknaden. Förklaringarna är flera och involverar bland annat ett stålbad som koncernen gick igenom i början av 2020-talet för att anpassa organisationen, samtidigt som byggsystemet också har anpassats i linje med det som marknaden efterfrågar just nu.

– Efter pandemin har efterfrågan på industriellt producerade hus ökat, i jämförelse med andra byggprojekt. Ekonomin har blivit sämre och priset viktigare för våra kunder som också önskar mindre komplexa hus än tidigare. Vi kan bygga de lägenheter våra kunder efterfrågar, men vi kan konstatera att vi har en extra stark konkurrensfördel i de ofta mer standardiserade utföranden som önskas mest nu, säger David Sundström.

"Det finns ett stort engagemang för det vi gör även utanför våra portar. Många skogsägare är med och tar del av värdeskapandet. Det skänker glädje till min arbetsdag", säger David Sundström, vd för Lindbäcks Bygg.

I Lindbäcks husfabrik på Haraholmen i Piteå kombineras industriell produktion med hållbarhetsarbete. Fabriken drivs med förnybar energi, sorterar 90 procent av sitt avfall och är utformad för att skapa en trygg och effektiv arbetsmiljö.

LINDBÄCKS I KORTHET

Grundades 1924 när Frans Lindbäck startade en byasåg i Kallfors utanför Piteå.

Familjeägd koncern som i dag drivs av fjärde generationen Lindbäck.

Har utvecklats från sågverksrörelse till en koncern med omkring 20 bolag inom byggande, fastighets-utveckling och industriell produktion.

Lindbäcks Bygg är Sveriges ledande företag inom industriell produktion av flerbostadshus med trästomme.

Den nuvarande husfabriken på Haraholmen i Piteå invigdes 2017 och lockar besökare från hela världen.

Vision: att vara kundens första-handsval för att bygga, bo och leva hållbart.

SKOGEN SOM KONKURRENSFÖRDEL

När oro uppstår utanför landets gränser har det också visat sig vara en stor konkurrensfördel att ha sin råvara runt knuten.

– Att vara ett svenskt företag som nyttjar svenska råvaror har gynnat oss i en orolig omvärld. Vi arbetar med svenska leverantörer och svensk arbetskraft. Under pandemin hade vi väldigt små materialförsörjningsproblem jämfört med många andra, säger David Sundström.

Medan andra byggföretag jagat den trestaviga ekparkett av ukrainskt trä som många önskar i sina bostäder men som numera är svår att få fram, har Lindbäcks Bygg fortsatt med svenskt trä även interiört.

– Visst har prisutvecklingen även drabbat oss, men i lägre grad än andra med utländska leverantörer och vi har alltid haft material-försörjningen tryggad. Skogen är vår kärnprodukt. Vi ser den utanför fönstret och vi ser med egna ögon hur den fortsätter växa, säger David Sundström.

De krislägen som drabbat många visar även hur viktigt det är ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv att Sverige och EU är självförsörjande på trä.

– Ju närmare jag har till mina leverantörer, desto större trygghet känner jag. Om man jobbar med stora globala perspektiv är det svårt att få överblick över riskerna, i dag, i år och nästa år. Och vi har ju sett hur fort förutsättningarna kan ändras, säger David Sundström.

FINNER GLÄDJE I SAMHÄLLSBYGGANDE

Men det handlar inte bara om att trygga affärer. Lindbäcks Bygg känner stor glädje över att få samarbeta med så många djupt engagerade skogsägare i både Sverige och Finland, som också sätter en ära i att få vara samhällsbyggare.

– Alla borde få bidra till samhällsbyggande någon gång! Det är så roligt. De flesta skapar ju något slags värde till samhället, men för oss syns det så väldigt tydligt när vi bygger bostäder som vi får se människor flytta in i.

För ett par decennier sedan stod trä för omkring fem procent av marknaden för flerbostadshus. I dag är andelen omkring 20 procent. Utvecklingen av robusta och brandtåliga system, träets lätthet och att det är ett tyst material att jobba med har bidragit till efterfrågan. Men att materialet binder koldioxid är det faktum som haft störst betydelse för ökningen, i alla fall för Lindbäcks Bygg.

– Att skogen binder koldioxid när den växer är givet. Och vad ska man göra med den när den vuxit färdigt? Sätter man det i ett flerfamiljshus som ska i stå i hundra år, ja då binder man det under väldigt lång tid igen, säger David Sundström.

På senare tid, när så många andra kriser påverkar affärsbesluten, har de noterat att efterfrågan på klimatvänliga produkter på vissa håll har avtagit.

– Men vi har ju inte löst klimatkrisen än så den kommer att behöva ta en allt större plats i debatten igen och det kommer att leda till ökat träbyggande. Vi som samhälle behöver det, säger David Sundström.

TRIVSEL I TRÄHUSEN

Just nu bygger Lindbäcks hyresrätter, bostads-rätter, äldreboenden och hotell på många orter runt om i landet – från Kiruna och Luleå i norr till flera projekt i Stockholmsregionen och Linköping i söder. I skrivande stund planeras ett nytt område i Göteborg och framtida etableringar i Finland diskuteras.

David Sundström har varit vd för bolaget i tre år. Han lockades till posten från sin tidigare tjänst som affärschef för att få fortsätta vara en del av ett företag som är viktigt både för regionen och bygget av Sverige.

– Jag tilltalas av koncernens förmåga att skapa värde av skogen, som vi har så mycket av, säger han.

Han tar gärna chansen att möta människorna som flyttar in i de nybyggda husen för att få höra hur de trivs och med egna ögon se hur vardagslivet tar plats i byggnaderna. Han får då ofta ta del av önskemål och förbättringsförslag. En äldre kvinna som nyligen flyttat in i ett av kundernas hus hade exempelvis en tydlig synpunkt som värmde vd:ns hjärta:

– Hon var väldigt nöjd men tyckte att hissen gick för långsamt. Hon hade inte riktigt tid att vänta.

CONTORTA

TAR PLATS BREDVID GRAN OCH FURU

TEXT KERSTIN OLOFSSON FOTO SCA

Det är inte namnet på träslaget som avgör vad en trävara kan användas till, utan dess egenskaper. Nu gör Svenskt Trä kunskapen om contorta mer tillgänglig för byggbranschen, vilket gör det enklare att bedöma vilken potential virket har.
– Vi inkluderar contorta som ett tredje träslag, vid sidan av gran och furu, säger Mathias Fridholm, senior rådgivare på branschorganisationen Svenskt Trä.

DET STATLIGA forskningsinstitutet Rise har genomfört omfattande tester och klassificeringar av contortavirke, vilket innebär att det finns goda kunskaper om träslagets egenskaper. Svenskt Trä, som har till uppgift att sprida kunskap om träprodukter och träbyggande, presenterar nu de data som har tagits fram så att det blir enkelt för byggbranschen att jämföra contorta med de andra träslagen.

Contorta lyfts bland annat in i standardsortimentet i Svenskt Träs Produktkatalog, (traprodukter.se).

– Vi redovisar uppgifter kring hållfasthet, densitet och andra tekniska och miljömässiga egenskaper som är viktiga för byggbranschen, säger Mathias Fridholm.

ENKELT ATT SE POTENTIALEN

Han menar att det i regel är de fysiska egenskaperna – inte vilket träslag det handlar om – som är mest intressanta för trävarukunderna.

– Att contortans egenskaper nu redovisas tydligt gör det mycket enklare att se vilken potential träslaget har. Det bidrar också till att virket kan användas till så högkvalitativa produkter som möjligt, vilket innebär att träråvaran från den svenska skogen används på bästa sätt, säger Mathias Fridholm.

Johan Fröbel, chef Teknik och handel vid Svenskt Trä, ser fram emot en spännande tid framöver.

– I takt med att allt fler trävarukunder börjar använda contorta kommer både vi och byggbranschen att lära oss mer om hur contortaprodukterna bör hanteras.

EFTERLÄNGTAT TILLSKOTT

Johan Fröbel lyfter fram att introduktionen av contorta kommer mycket lämpligt i tiden, eftersom det behövs större volymer av virkesråvara.

– Trä är en förnybar råvara som i många fall kan minska behovet av fossila material. Även om den svenska skogen växer bra och tillväxten är större än avverkningen, så är tillgången till virke ändå begränsad. Att vi nu får tillgång till trävaror även av contorta innebär att vi får ett efterlängtat tillskott av förnybar råvara. Det stärker möjligheterna att bygga mer med förnybara material och ta ytterligare steg mot en mer cirkulär byggsektor.

ÖKAD EFTERFRÅGAN

Svenskt Trä spår att efterfrågan på sågade trävaror kommer att öka ytterligare i Europa framöver.

– Vi kommer att se allt högre krav på att byggmaterial har låg klimatpåverkan, vilket kommer att driva på en ökad efterfrågan på trä. Lanseringen av contorta som byggmaterial är positiv för såväl byggbranschen som för klimatet och Sveriges konkurrenskraft, säger Mathias Fridholm.

Mathias Fridholm, senior rådgivare på Svenskt Trä.

Johan Fröbel, chef Teknik och handel vid Svenskt Trä.

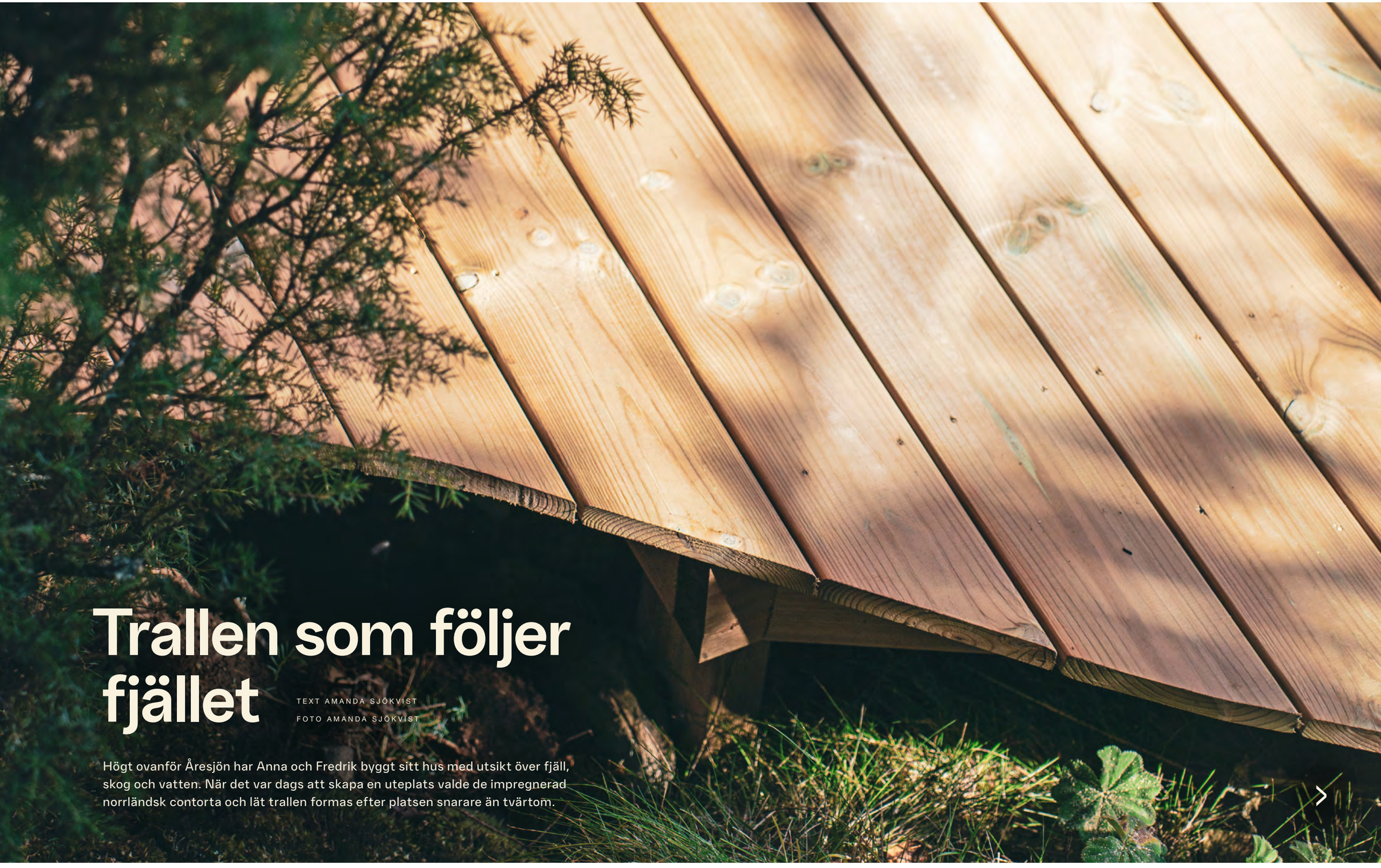

Trallen som följer fjället

TEXT AMANDA SJÖKVIST

FOTO AMANDA SJÖKVIST

Högt ovanför Åresjön har Anna och Fredrik byggt sitt hus med utsikt över fjäll, skog och vatten. När det var dags att skapa en uteplats valde de impregnerad norrländsk contorta och lät trallen formas efter platsen snarare än tvärtom.

VÄGEN UPP MOT det röda huset slingrar sig brant längs sluttningen. När bilen stannar utanför huset är det lätt att förstå varför Anna och Fredrik fastnade för platsen. Nedanför breder Åresjön ut sig, med fjällen som fond.

För ett år sedan lämnade familjen Stockholm och flyttade till Åre. Sedan dess har Anna och Fredrik ägnat dagarna åt att bygga sitt nya hus. Med undantag för stomresningen och arbetet med att få huset vädertätt har de gjort i stort sett allt själva.

– Vi har blivit lite fartblinda och tycker aldrig riktigt att vi blir färdiga. Men tar man ett steg tillbaka har det faktiskt gått väldigt fort, säger Fredrik.

Att bygga ett hus på den här höjden innebär vissa logistiska utmaningar och en hel del planering. Stora leveranser har varit svåra att få fram till huset. Byggmaterialet har därför hämtats i mindre omgångar och kört med släpvagn upp till huset.

– Vi har köpt ungefär så mycket material som vi trott att vi skulle hinna använda under dagen och tagit med det hem, säger Fredrik.

EN UTEPLATS FORMAD AV PLATSEN

Vid husets ena gavel öppnar sig landskapet mot Åresjön. Här har Anna och Fredrik byggt en trall i impregnerad norrländsk contorta.

Tanken var att skapa mer plats för livet utomhus, utan att förändra platsens karaktär mer än nödvändigt. I stället för att röja undan stenar och växtlighet har trallen fått anpassas efter det som redan fanns. Konstruktionen följer markens former och på flera ställen möter träet den naturliga fjällterrängen direkt.

– Vi ville skapa en plats där vi kan ta vara på utsikten, men samtidigt behålla känslan av naturen runt huset. Därför har vi låtit trallen följa platsen i stället för tvärtom, säger Anna.

Materialvalet blev contorta, ett träslag som fortfarande är relativt nytt för många svenska konsumenter och snickare. SCAs contortatall har vuxit i norra Sverige sedan början av 70-talet och når nu i allt större omfattning den ålder då den kan börja användas som industriell råvara. Virket har egenskaper som gör det intressant för bland annat utomhuskonstruktioner och kan när det impregneras användas till exempelvis trall.

– Allt fler av våra kunder ser nyttan med att köpa sågad contorta och byta ut den nuvarande granen eller furun i sina produkter. I detta exempel med trallen som lagts i Åre så ser vi många positiva aspekter på utseende och funktion jämfört med vanlig furu. Därför är det intressant att se materialet användas i ett färdigt projekt och i en miljö där uteplatsen verkligen är en del av huset, säger Ola Wilhelmson, försäljnings- och marknadschef SCA Wood Scandinavia.

Efter ett intensivt år börjar huset de byggt med egna händer ta form och utanför väntar en uteplats med första parkett mot Åresjön.

– Sommaren har tyvärr varit ganska regnig. Nu håller vi tummarna för en fin höst, så att vi kan spendera många fina dagar här ute, avslutar Anna.

+

Contorta är ett ljust och lätt träslag med raka fibrer och hög andel friska kvistar. Virket är lätt att bearbeta och kan bland annat användas till trall, ytterpanel, läkt, emballage, för värmebehandling och limfog.

Strukturerat nyfiken på framtiden

TEXT HÅKAN NORBERG FOTO BRUNO KLOMFAR

Framtidsstrategen Magnus Bergendahl drivs av viljan att förstå förändring – i samhället, i organisationer och i sig själv – och att optimera inför vad som komma skall. – Jag älskar förnyelse och att skaka fram den inneboende nyfikenheten i individer och organisationer, säger han.

MÅNGA MÄNNISKOR söker trygghet i det välbekanta. Och så finns det människor som, även när de lever ett till synes ganska vanligt liv, ställer sig lite utanför och tittar in. Magnus Bergendahl beskriver sig själv som båda delarna. Med villan, vardagen och familjen i Göteborg liknar hans tillvaro ett svenssonliv, samtidigt har han en stark drivkraft att vrida och vända på begreppen och pröva om saker verkligen måste vara som de är.

– Som en mjuk silkesvante runt en järnhand vill jag ruska om och visa att det finns andra perspektiv. Det mesta omkring oss är sociala konstruktioner och saker vi kan påverka, både privat och i jobbet, säger han.

Magnus arbetar som senior framtidsstrateg på Kairos Future, ett internationellt konsult- och analysföretag som hjälper företag och organisationer att förstå framtiden. Genom trend- och omvärldsanalys hjälper Kairos sina kunder att omsätta de stora sammanhangen till konkret handling.

Magnus sammanfattar yrket i två ord.

– Det handlar om att vara strukturerat nyfiken, med en allkonstnärs förmåga att prata olika språk.

Han talar inte om att gissa framtiden, utan om att hjälpa människor och organisationer att få syn på den. Att urskilja signaler, fånga in olika våglängder, förstå förändringar och våga ställa frågor innan det är för sent. Att se skillnaden mellan det som är brådskande och det som är viktigt. Och om hur avgörande det har blivit att kunna lära nytt och lära om.

– För två generationer sedan räckte en femårsutbildning ett helt yrkesliv. I dag behöver vi nyskapa oss kontinuerligt. Det är en brutal förändring som kräver både individuell drivkraft och organisatoriskt tillåtande, säger Magnus och fortsätter.

– Om allt ändras hela tiden så är det inte den starkaste som vinner, utan den mest anpassningsbara. Och i det arbetet kan jag hjälpa till.

DEN SOCIALA INGENJÖREN

Magnus växte upp med en dröm om att bli uppfinnare, vilket ledde honom in på ingenjörsspåret. Han upptäckte att han hade lätt för att tänka strukturerat och att vrida och vända på saker och ting i huvudet – både konstruktioner och beteenden, skulle det visa sig.

På universitetet insåg han att han var mer nyfiken än vad många konstruktionsroller tillåter, något som bekräftades av hans mamma. En lördagsmorgon vid köksbordet sa hon: "Men Magnus, du är ju egentligen för social för det här. Är det verkligen rätt för dig?"

– Efter KTH så lovade jag mig själv att jag ska jobba i en dynamisk och bubblande organisation, och inte bara sitta framför en dator, säger Magnus.

Men vägen dit var inte spikrak.

Under studierna träffade han sin blivande fru och under några år efter examen hankade de sig fram på vad Magnus kallar "försörjningsjobb".

– Jag tänkte att det måste kunna kittla mer, att det måste finnas mer intressanta jobb än de man får som ingångsyrken.

Hans resonemang var knappt formulerat i huvudet, men logiken var: Om det är hög konkurrens på de vanliga orterna så får man väl söka sig längre bort. Det ledde till Italien och ett jobb på Electrolux, och en öppning mot andra sätt att leva och arbeta.

– Företaget hade svenska ägare, projektet jag jobbade med var i Kina och mottagarparten i USA. Det var ett round-the-clock-projekt.

Efter två år i Italien återvände Magnus och hans sambo till Sverige och bildade familj. Magnus fick jobb som produktutvecklare på SCAs dåvarande division för hygienprodukter. Samtidigt som han ledde ett projekt inom innovation och

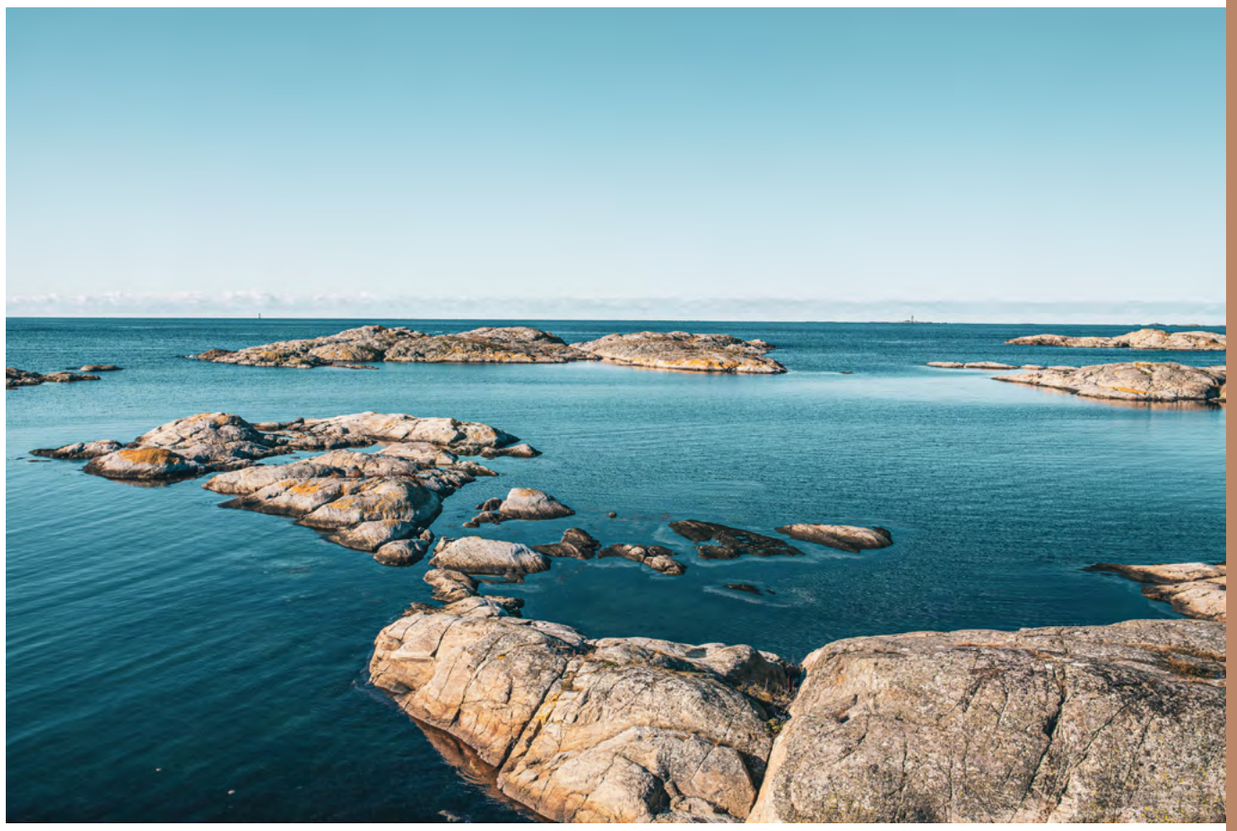

förändringshantering forskade han, vilket ledde till en doktorsexamen i innovationsledning.

– Jag är stolt över min tid på SCA. Det är ett bolag med en enorm styrka och det var väldigt värdefullt att få förkovra mig i en så stor organisations ekosystem.

Magnus arbetade därefter med att koppla samman akademi, industri och offentlig sektor på Sahlgrenska Science Park, och med att matcha startups med näringslivet vid det nationella programmet Ignite. Båda uppdrag som ligger nära hans egen kärna: många syltburkar, flera kunskapsdomäner, mängder av möjliga kopplingar.

EN NY SYN PÅ PRESTATION

Just den förmågan – att röra sig mellan teknik, beteende, organisation och mänskliga drivkrafter – ledde honom så småningom till jobbet han har i dag, på Kairos Future. Han berättar att mycket av arbetet handlar om att hjälpa organisationer att inte bli "fetnöjda". Att inte låta den interna organisationens tempo bli långsammare än omvärldens. Samtidigt bär Magnus med sig en erfarenhet som förändrat hans syn på prestation, arbete och sårbarhet.

För några år sedan ramlade han i skidbacken med barnen, slog i huvudet och tuppade av i några sekunder. Först senare förstod han vidden av skadan. Hjärnskakningen gick över i hjärntrötthet. Magnus beskriver en period av kaos, sjukskrivning och lång rehabilitering.

När han inte längre kunde prestera på det sätt han var van vid, tvingades han ställa andra frågor.

– Vem är jag? Varför behövs jag? Vem är jag när jag inte presterar?

Han beskriver det som en enorm läroresa. Smärtsam, men också avgörande. Ur den erfarenheten har han tagit med sig något som präglar hans arbete i dag: acceptans som förutsättning för rörelse.

– Man tar sig snabbast framåt när man har accepterat hur det är. Omfamna, i stället för att stångas. Acceptera, anpassa, avancera.

MED VINDEN I RYGGEN

Förmågan att anpassa sig efter föränderliga förhållanden och ta sig snabbt framåt präglar även Magnus hobby, segling. Genom åren har han seglat jolle ("såna som välter"), kölbåtar ("där man är många ombord i ett lagarbete") och katamaran ("med brorsan"). Det är i seglingen han laddar batterierna och kan vara fullständigt närvarande i stunden.

I dag seglar han oftast WASZP, en modern enmansjolle byggd för foiling, vilket innebär att skrovet lyfts över vattenytan av ett slags vingar, så kallade hydrofoils. Resultatet blir extremt hög fart och en mjuk, flygande känsla utan friktion.

– Det är något magiskt när man släpper vågorna och flyger fram i tjugo knop av bara vindens kraft, säger Magnus.

Han använder konsekvent ett positivt språk när han talar, med inslag av uppmuntran och mod. Han "tillät" sig själv att doktorera i innovationsteknik, i Italien fick han "chans" att lära sig en ny kultur och ett nytt språk, och hans arbetsgivare "vågade" vänta på honom under sjukskrivningen. Det gör det behagligt att lyssna till honom. Och inspirerande.

– Jag lägger jättemycket ära i att tänka på hur saker tas emot, för då har jag störst möjlighet att påverka. Mitt ledarskap är inte revolterande eller disruptivt, det är baserat på förtroende och tillit. Det tar ett tag att bygga upp, men sedan är det nära till genomförande och resultat.

Läs Magnus Bergendahls tankar om framtiden för skogs- och träindustrin här intill.

Den som väntar på lugnet väntar för länge

DET FINNS EN SÄRSKILD SORTS TYSTNAD i en skog. Den kan få oss att tro att förändring sker långsamt. Att det som står stadigt i dag också står stadigt i morgon. Men alla som arbetar med skog vet att det är en illusion. Under barken, i marken, i politiken, i klimatet och på marknaden rör sig krafter som inte väntar på någon.

Vi lever i en tid där skogsbruket inte längre kan planera mot en enda framtid. Klimatet förändrar växtzoner, brandrisker, skadedjur och stormmönster. Regleringen skärps och svänger. Kraven på biologisk mångfald, kolinlagring, spårbarhet och lokal förankring växer. Samtidigt ropar världen efter mer förnybart material, mer byggande i trä och fler alternativ till fossilbaserade flöden. Skogen har blivit arenan där ekonomi, ekologi, teknik och geopolitik möts.

Det är lätt att svara med försiktighet. Att avvakta. Att trimma kostnader. Att söka medelvägen och hoppas att turbulensen lägger sig. Men i en värld där själva spelplanen rör sig är passivitet också ett val. Ofta ett dyrt val.

Jag tror att framtidens starkaste skogsaktörer inte är de som bäst försvarar gårdagens modell. Mönstret är detsamma som i många andra branscher jag möter: morgondagen tillhör dem som lär snabbast när förutsättningarna förändras. Inte dem som avvaktar. Inte dem som bara pressar kostnader. Utan dem som bygger handlingsfrihet genom flera möjliga vägar framåt: nya brukningsmetoder, nya digitala beslutsstöd, nya sätt att mäta värde och nya partnerskap. Och inte minst nya affärer där klimatnytta, resiliens och lönsamhet inte ställs mot varandra, utan utvecklas tillsammans.

Här har svenskt skogsbruk en ovanligt stark utgångspunkt. Vi har lång erfarenhet av aktiv förvaltning, teknisk kompetens, industriella värdekedjor, data, forskning och praktisk problemlösning. Det finns redan en förmåga att pröva nytt: i skogen, i sågverken, i logistiken och i utvecklingen av träbaserade lösningar. Men styrkan blir farlig om den gör oss för säkra. Det vi redan kan är värdefullt, men det är inte säkert att det räcker.

Därför behöver vi arbeta mer med scenarier. Inte prognoser som låtsas veta. Inte medelvärden som jämnar ut det viktiga. Utan skarpa framtidslinser som prövar olika världar. En värld med hårdare reglering och mindre råvaruuttag. En värld där klimatstress accelererar. En värld där trä blir en strategisk resurs i en geopolitisk dragkamp. En värld där biologisk mångfald blir lika investeringsbar som volymtillväxt.

Poängen är inte att gissa rätt. Poängen är att bli svåröverraskad.

Det kräver ett annat tempo i lärandet. Små experiment behöver följas av snabb återkoppling. Nya insikter behöver omsättas medan de fortfarande är relevanta. Det som fungerar måste kunna skalas. Det som inte fungerar måste kunna avslutas utan prestige.

Framtiden kommer inte att belöna den som väntar in klarhet. Den kommer att belöna den som lär sig snabbast medan dimman fortfarande ligger kvar mellan träden.

MAGNUS BERGENDAHL
SENIOR FRAMTIDSSTRATEG,
KAIROS FUTURE

NÄR VARJE BIT RÄKNAS

TEXT AMANDA SJÖKVIST FOTO AMANDA SJÖKVIST

På Gelfa i Gällö kapas virke av kvaliteter som sorterats bort från sågverken då de inte kan användas för exempelvis golv- och panelprodukter. I stället används brädorna till lastpallar. Med hjälp av skanning identifieras defekter i brädorna, så att de användbara delarna kan tas till vara. Det som kapas bort går vidare till pelletsproduktion.

GELFA LIGGER ett stenkast från Gällö sågverk som levererar råvaran till produktionen. Det virke som kommer hit är sidobrädor som sorterats bort på sågverket, då virket inte uppfyller kraven för exempelvis golv eller panel. Men på Gelfa kan de användbara delarna i stället tas till vara.

Exaktkapningen innebär att virket röntgas och analyseras utifrån de krav som ställs på den färdiga produkten. Systemet identifierar defekter och styr utifrån det vart brädan ska kapas. Resultatet blir brädor i bestämda längder och kvaliteter, samtidigt som defekta delar sorteras bort.

– Skannern läser av brädorna och optimerar kapningen utifrån den produkt och de kvalitetskrav som kunden har angett. Vi kan bland annat sortera på kvist, bark, vankant, röta och mögel, säger Niclas Svensson, platschef på Gelfa.

Brädorna kapas i längder mellan 400 och 3 000 millimeter, vilket gör det möjligt att använda en del av en bräda även om en annan del inte uppfyller kvalitetskraven.

– Om det finns en defekt mitt på brädan kan vi kapa bort just den delen och använda resten. Det gör att mer av råvaran kan komma till användning, säger Niclas.

Det som kapas bort sorteras ut och transporteras till SCAs hyvleri i Stugun, knappt fem mil från Gällö, där materialet används i pelletsproduktion. På så sätt kan även de delar som inte lämpar sig för vidare förädling skapa värde genom att mer av stocken används.

FÄRDIGA KOMPONENTER TILL KUND

För Gelfas kunder innebär processen att virket levereras som komponenter i de längder och kvaliteter som efterfrågas. Materialet kan därmed gå direkt in i nästa produktionssteg, utan att behöva kapas och sorteras.

– Kunderna får de komponenter som ska användas i produktionen, i rätt längd och kvalitet. Det minskar behovet av egen kapning och hantering av spill, säger Niclas.

Placeringen intill Gällö sågverk gör samtidigt att råvaran finns nära produktionen. Det ger möjlighet till flexibel planering när behovet av olika dimensioner eller kvaliteter förändras.

– En stor styrka är att vi kan vara snabba på att ändra i planeringen för att följa kundernas önskemål. Eftersom vi har nära till råvaran kan vi från en dag till en annan få hit det som efterfrågas, säger Niclas.

FLER ANVÄNDNINGSOMRÅDEN

I dag består produktionen framför allt av komponenter till pallindustrin, med Skandinavien som huvudsaklig marknad. Möjligheten att styra både längd och kvalitet öppnar samtidigt för andra användningsområden. Sängbottnar och emballage är två områden som Niclas lyfter fram.

Framåt är inriktningen att nå fler kunder i både Skandinavien och övriga Europa. Inom pallindustrin ser Niclas också möjligheter i segment där det ställs andra krav på råvaran.

– Vi ser potential i att växa inom segment där det ställs högre krav på pallens kvalitet och utseende. Det kan exempelvis handla om pallar som följer produkten längre ut i distributionskedjan, kanske hela vägen till butik. Där kan det visuella intrycket få större betydelse och andra krav ställas på råvaran, säger Niclas.

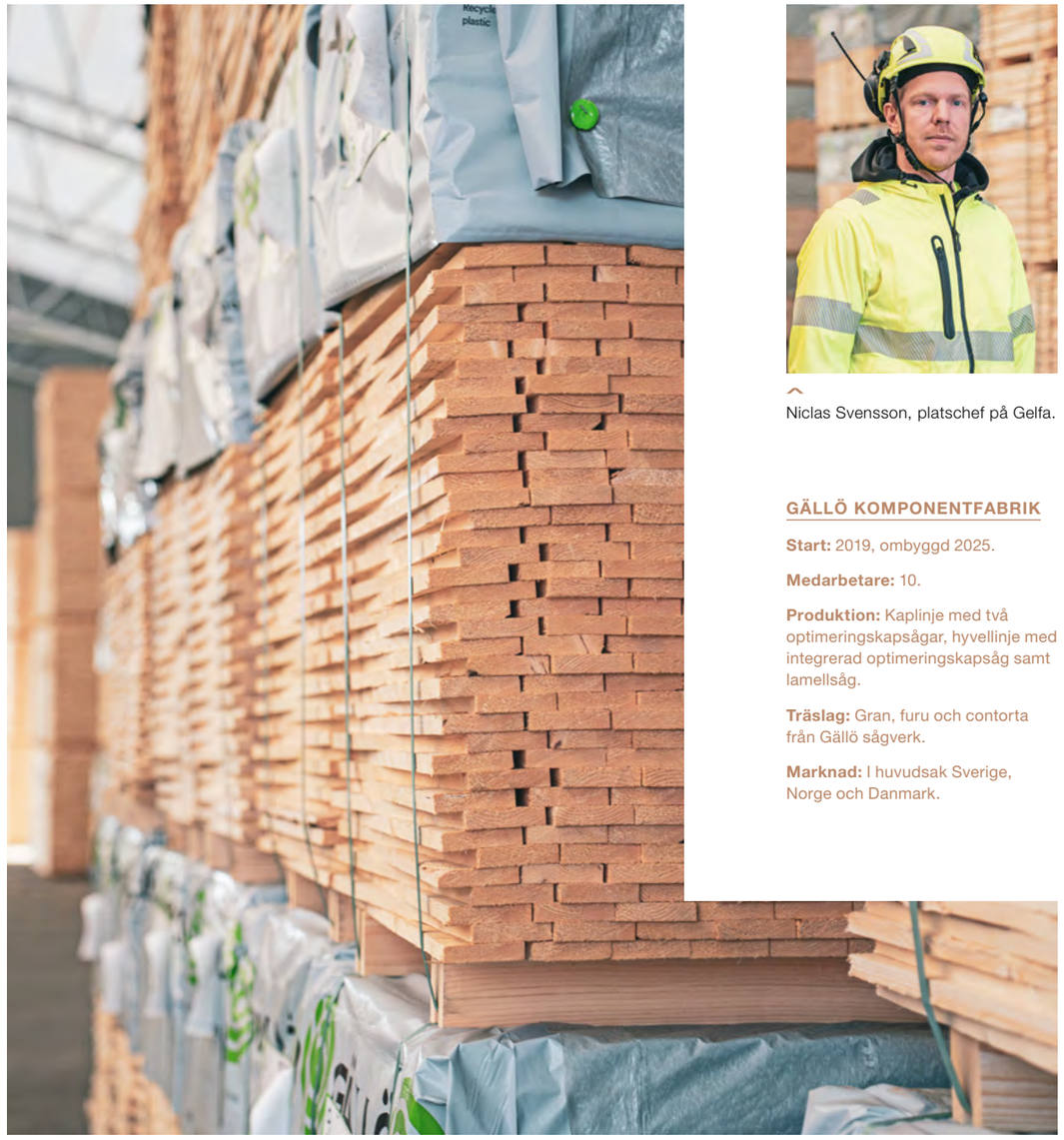

Niclas Svensson, platschef på Gelfa.

GÄLLÖ KOMPONENTFABRIK

Start: 2019, ombyggd 2025.

Medarbetare: 10.

Produktion: Kaplinje med två optimeringskapsågar, hyvellinje med integrerad optimeringskapsåg samt lamellsåg.

Träslag: Gran, furu och contorta från Gällö sågverk.

Marknad: I huvudsak Sverige, Norge och Danmark.

Värme på vattnet

TEXT JENNIE ZETTERQVIST FOTO MARINBASTUN

I en bastu på vatten står utsikten aldrig still. Ljuset skiftar över vattenytan, vädret förändrar landskapet och ett lätt gung påminner om att bastun faktiskt är en del av alltihop. Företaget Marinbastuns bastuflottar byggs för att klara den krävande miljön – med noga utvalt granvirke från SCA som en avgörande del av konstruktionen.

BAKOM MARINBASTUN står Jonatan Tuori, som hade lång erfarenhet av bryggor och andra marina konstruktioner när han började bygga bastuflottar för snart 15 år sedan. Kombinationen av bastu och vatten visade sig vara något han ville fortsätta utveckla.

– Vattnet är ett element som passar bastubadet väldigt väl. Det handlar förstås om närheten till ett svalkande dopp, men också om ljuden och rörelsen. Att känna vattnet när man bastar tillför något till upplevelsen. I mitt tycke är en bastu på vatten ännu lite härligare än en bastu på land vid vattnet, säger han.

FRÅN PRIVATA BASTUR TILL SPAHOTELL

Marinbastun i Söderfors bygger bastuflottar i olika storlekar och utföranden, anpassade efter kundens önskemål och platsen där de ska ligga. Bland projekten finns allt från mindre, privata bastur till stora anläggningar för spahotell i bland annat Nordnorge och England. En av de senaste leveranserna gick till Stockholms stad och huvudstadens första offentliga bastu vid Hornstulls strand.

Gemensamt för alla byggen är högt ställda krav på kvalitet. En bastuflotte befinner sig i en ovanligt utsatt miljö. Utvändigt möter träet vind, väta, kyla och stark UV-strålning från solljus som reflekteras i vattnet.

Jonatan Tuori, grundare och ägare, Marinbastun.

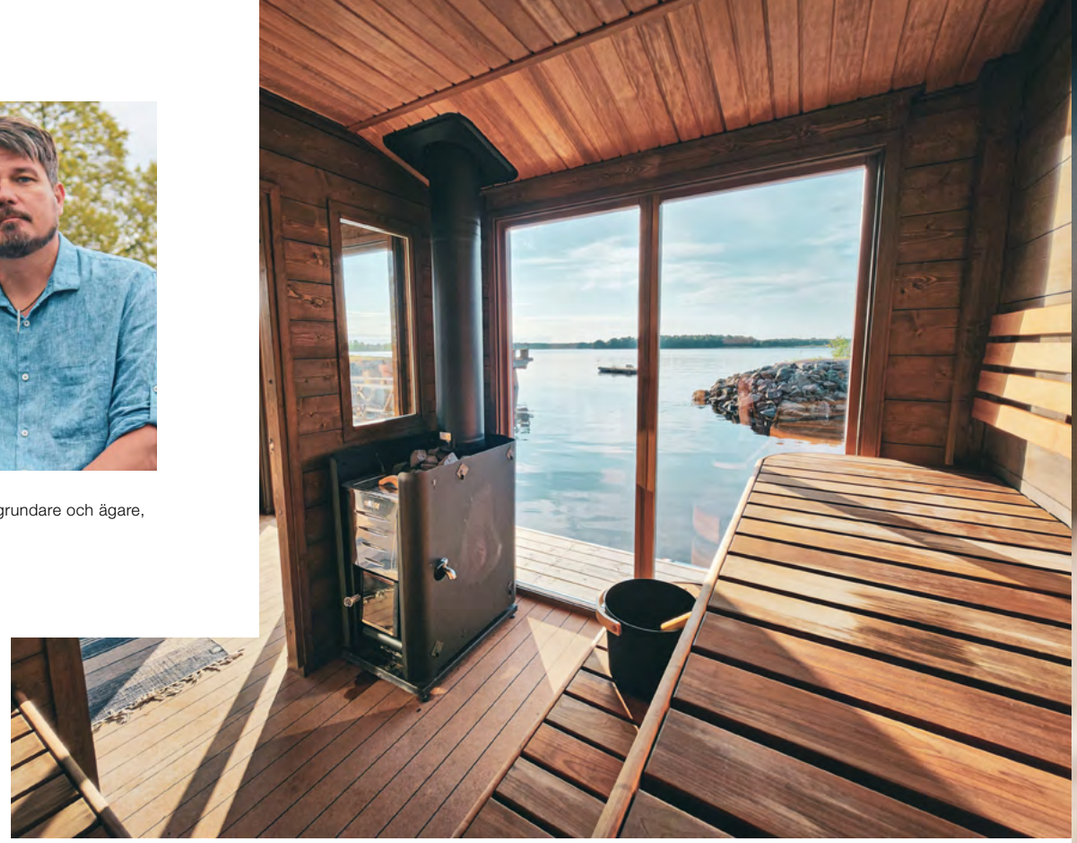

Vattnet är ständigt närvarande i Marinbastuns flottar. Stora glaspartier låter utsikten bli en del av bastuupplevelsen.

På insidan växlar klimatet mellan hög värme och fukt och betydligt torrare perioder. I offentliga miljöer och på spahotell kan bastun dessutom användas stora delar av dygnet.

– Det är en väldigt utmanande miljö. Därför vill vi att granen vi använder ska vara av så fin kvalitet som möjligt, för att minimera sprickor och andra skador när träet utsätts för de här påfrestningarna, säger Jonatan Tuori.

VIRKET ANPASSAS FÖR UPPGIFTEN

När det gäller granvirket har Jonatan Tuori provat sig fram, och i dag vet han precis vad han vill ha: råvara från SCAs skogar, sågad vid SCAs sågverk i Gällö. Därifrån går virket vidare till Hoo Timber i Torsåker, där det hyvlas efter Marinbastuns särskilda krav.

– Jonatan är en väldigt rolig kund att jobba med eftersom han är extremt noggrann och alltid vill ha det allra bästa som finns att tillgå. Han går den där extra milen och tänker alltid ett steg längre, säger Pontus Larsson på Hoo Timber.

De högt ställda kraven har genom åren lett till flera speciallösningar. Marinbastun har en egen uppsättning hyvelstål som formar timret med särskilda vinklar, bland annat för att vatten som tar sig in ska kunna rinna ut ur konstruktionen. Tillsammans har de även utvecklat en särskild innerpanel för bastuflottarna.

– Jonatan är faktiskt den enda av våra kunder som har helt egna hyvelstål hos oss. Vi har funnit varandra i intresset för trä, så man kan nog säga att vi båda är lite av nördar på området. Vi försöker hela tiden utveckla och tillsammans titta på nya möjligheter att göra något bra ännu bättre, säger Pontus Larsson.

Bastuflottarna byggs i olika storlekar och utföranden, anpassade efter platsen och hur de ska användas.

FOTO AMANDA SJÖKVIST

TUNADAL

62° 25' N
17° 23' E

28 AUGUSTI 2026, KL. 11.32

I SCAs hyvleri i Tunadal vidareförädlas trävaror för konstruktion, fasad och utemiljö. Majoriteten av leveranserna går till den svenska och norska marknaden. Klingan på bilden används i klyvsågen, där plank delas till brädor som sedan hyvlas till paneler.

SCA